

Píseň: EZ274 – Vítej nám, hoste přemilý, 1+2. sloka +
modlitba; Oddíl k výkladu: Jb 7

Milí,

na posledním setkání jsme se začali věnovat první části Jobovy první odpovědi Elífazovy. V té na sebe Job prozradil zklamání z odpovědi Elífaze – „absolventa vysoké školy života“ a zastánce spíše přirozené než zjevené teologie. Pokud by totiž Elífaz měl pravdu, tak by Job měl být již mrtev – zabit, potrestán Bohem. Po čemž Job sám touží – i v dnešním oddílu. Ale není tomu tak.

Avšak některé body Elífazovy řeči Job přijal, jeho přítel se nemýlil ve všem – Job se tak obrací víc k Bohu i ve svém lkaní (srv. Jb 4). V dnešním oddílu se pak k Bohu obrací už takřka výhradně.

Druhá část

Dnešní oddíl je druhou, poslední částí druhé Jobovy řeči. Vzápětí na něj zareaguje Bildad – druhý z Jobových přátel. I vzhledem k obsahu dnešního oddílu Bildad odpoví velmi razantně až naštvane.

Protože i dnes pokračuje Jobův nářek. Uvědomme si, že vlastně sotva začal – Jb 4+6-7. Dnes je centrálním motivem Jobova už takřka diagnostikovatelná *deprese*. Nemůže spát (Jb 4, 4+13), není, co by dělal přes den, než aby čekal na večer (Jb 4, 4).

Job už vůbec neočekává, že by se mohl dočkat něčeho dobrého (v. 7), ba dokonce že už ani Bůh na něj nepohlédne (v. 8). A tak nemůže vůbec bránit stížnostem, které se z něj valí (v. 11). Vždyť vnímá sám sebe spíše jako netvora než lidskou bytost (v. 12). A znovu a znovu vyslovuje přání zemřít (v. 16).

Klasická, diagnostikovatelná *deprese*. Zcela objektivní a skutečná. Tak realistický a dobře známý je obraz a zrcadlo, které divadelní hra Job vykresluje.

A opět se není čemu divit – Job přišel o všechny děti, o všecken majetek, sužuje ho hrozná nemoc (v. 5). A slova přátel jsou zatím spíše ke škodě než k užitku.

Subjektivita trpícího

Svůj současný úděl vnímá Job už skoro jakou zaslouženou odměnu – v. 2+3. Tak náchylný je hluboce trpící, depresivní člověk k přijetí sudičských slov blízkých jako pravdu.

Elífazova slova tak vlastně i zhoršila Jobovo prožívání situace – jak to naznačil už předchozí oddíl. Je zapotřebí velké opatrnosti při komunikaci s lidmi v depresích, zejm. pozor na sudičská a nepodložitelná odsuzující tvrzení a „fráze.“ I Job už skoro uvěřil, že si svou situaci sám nejen způsobil sám, ale také zaslouží – jako nádeník a otrok odměnu za svou práci.

V hebrejském termínu pro „službu“ se odráží jakákoli služba, z níž se nejde vymanit – otročina, otroctví. Tedy také vojenská, ale také Israelců v Egyptě nebo Babylónu.

Přirovnání k „drakovi“ nebo „netvorovi“ je připomenutím stejného z Jb 3, 8. A tedy také dokladem, že zásadně se Jobovo ani subjektivní vnímání po Elífazově řeči nezměnilo. Zde použité hebr. „tenín“ je synonymem „livjátána.“ Tedy jakéhosi „mořského hada“ nebo „netvora“ nebo „obra.“ Vnímaného v lidové zbožnosti jako snad jediného představitelného oponenta, protivníka Hospodinova.¹ Ve zjevené teologii Božího zjevení (= Písma svatého) je to samozřejmě naprostá hloupost (Ž 74, 14) – ba dokonce livjátanu Hospodin vytvořil prostor k radosti hraní a dovádění (Ž 104, 26).² Livjátan se vrátí také v závěru knihy v Hospodinově řeči (Jb 40, 25).

V tomto „mořském drakovi“ je také zřetelná, ačkoli pro nás již spíše skrytá, ironie vůči babylonskému náboženství. Jedním z jeho nejdůležitějších božstev byla Tiámat, znázorňovaná také jako drak.

¹ Zejm. kniha Job představuje „satana“ jako *podřízeného* Bohu, nikoli soupeře!

² Základem této představy byla snad velryba, někdy se mluví také o hrochovi nebo krokodýlovi. Velryba se zdá být nejpravděpodobnější – nedosažitelnou velikostí i velmi vzácným výskytem v blízkosti Israele. I např. Jonášův příběh je pak srozumitelnější.

Ta musela být přemožena, zabita a rozsekána Mardukem, aby z ní mohl být poté vytvořen svět a lidé. Jak odlišná je víra Israelců, v níž i takovéto „dračí monstrum“ je Božím stvořením s Bohem darovaným prostorem pro dovádění a hru!

Zmínka o postavených strážích pak nedává smysl bez tohoto babylonského kontextu, který byl autorovým současníkům běžně a samozřejmě známým: Po přemožení Tiámaty nepominulo ohrožení chaosu a záplav, jež také reprezentovala. Tak u ní musel Marduk postavit stráž, aby nemohla vypustit své chaotické vody v podobě záplav a dešťů (Noemův příběh!). Job tak pokračuje ve vímání sebe jako dokonce praobludy ztělesňující chaos, neřád, bezřád a tak až nepřítele Božího.

Ve stejné linii pak pokračuje Job i v neklidu ze snů a spánku. Když už totiž spánek přijde, je Job děšen svými sny. Opět snad pochopitelně vzhledem k hrůznosti svých osobních ztrát a utrpení i depresivního duševního stavu.

Tak chce Job opět zemřít (v. 16), ba dokonce odmítá také „věčnost.“ (!) V hebrejštině „olam“ – „trvání, pokolení, dlouho“ až „navždy, napořád.“ Tak hrozné je utrpení Jobovo, že už ani představa věčnosti mu nejsou potěšením ani útěchou!

Bůh

Přesto však Job setrvává věrným Hospodinu. V. 17 je blízkou parafrází Ž 8, 5. Ačkoli tedy přejde i z tohoto žalmu do depresivního vnímání, Job i nadále věří a doufá v Hospodina! Ačkoli by zároveň byl rád, aby ho Hospodin pořád nezkoušel a nezíral na Joba (v. 19).

Ačkoli vnímá, že proti Hospodinově trestu a svému potenciálnímu hříchu sám Job nemůže nic udělat (v. 20). Už starověký člověk někdy vnímal Vševedoucího jako „Big brothera“ – hlídače lidí.

Ale i z toho nakonec vyjde Job pravdivě k jediné naději, kterou člověk má – k Hospodinu. Ano, Job sám nez může se svým hříchem nic. Ani spravedlivý Job nemůže obstát před Božím

soudem a tak trestem. Není ani v Jobově moci se mu vzepřít nebo ho změnit.

Ale kdo věří Bohu, ten ho, alespoň částečně, zná (v. 21; jinak nevěří Bohu nýbrž své pohanské představě): Hospodin totiž může také odpustit. Právě Hospodin může odpustit. Právě Hospodin může překrýt vinu. Omilostnit. Smilovat se. Sejmout z člověka jeho vinu.

V tom je Jobova spravedlnost, zvláštnost, věrnost a „náležité mluvení o Bohu.“ Totiž v prosbách o milost, odpuštění, smilování.

Zajímavost

Písma svatá procházela dlouhým vývojem, než byla pevně ustálena, kodifikována – zejm. SZ. Ve v. 20 se tak setkáváme s jedním z 18 míst SZ, kde došlo k zásahu do původního, již tradovaného, textu. Na mnoha dalších místech jsou podobné chyby nebo problémy v textu ponechány!

Ve v. 20 je však v původním textu ponechána explicitní poznámka (!) o zásahu do textu: O změně zájmena určujícího, kdo je komu břemenem. V překladech je břemenem Job „sám sobě.“ V původním, neupraveném, hebrejském textu je však Job břemenem... *tobě*. Tj. Hospodinu.

To už se zdálo přílišným připodobněním Boha člověku (tzv. anthropomorfizace) i uprostřed Jobova utrpení. Osobně to tak já nevnímám – jako v celé kapitole jde o velmi subjektivní a bolestivý pocit depresivního a strašně trpícího člověka.

Ještě Septuaginta (první překlad SZ – do řečtiny) původní znění zachovala!

Závěr

Základní obsah dnešního oddílu je stejný jako předchozí Jobovy řeči: Vykreslit, jak strašně Job trpí. Popis je dokonce tak útrpný a hrozný, že lidé raději později zasáhli do původního biblického textu samého!

Avšak nejpůvodnější texty ukazují, že i tak se člověk vztahuje k Bohu: Že vnímá sám sebe jako břímě. Nejen lidem, kteří jsou mu

nablízku (Jobovi přátelé!) nebo o něj pečují. Ale také Hospodinu samému!

A tak hovoří Job, který hovoří o Bohu náležitě. I takové volání je tedy zjevenou teologií povoleno, dovoleno, není hříchem. Jakkoli „přirozená“ nebo zkřivená lidská teologie vnímá takový moment a čin jinak.

Vždyť i sám Job se stále znovu obrací právě k Boží naději. Vždyť kdo jiný může zachránit? U koho jiného je pravda a spása a odpuštění?

**Píseň: EZ274 – Vítej nám, hoste přemilý, 3+4. sloka +
modlitba Páně
Rozhovor**